

Zato je soavtor učbenika Prirodopis za tretji razred osnovnih šol (1949, 1951) in avtor knjige "25 let dela za slovensko učno knjigo" (1944). Nisem prepričan, da bi imeli zemljepisno čitateljo Po tujih zemljinah, po kateri še danes radi segamo, če se urejanja ne bi oprijel profesor France Planina. Snov, ki je nedvomno zasnovana s proučevanjem geografije Slovenije in Jugoslavije, je izdala v knjigah Jugoslavija, za katero je prejel Levstikovo nagrado Mladinske knjige, ter "Naša domovina Jugoslavija" in "Slovenija in njeni kraji". V teh delih se odražajo odlike jubilarovega sloga: stvarnost in jasno izražanje. Ni čuda, da so jih prevajali v tuje jezike in da je jubilar z njimi doživel največji uspeh.

Problematike, ki se je je jubilar loteval, večidel še niso zavzeli profesionalni geografski raziskovalci. Še jo bodo morali gojiti drugi, če bomo hoteli, da bo geografija živeča v Sloven-

cih (V. Bohinec je v GV 1925 še lahko napisal v naslovu "Razvoj geografije v Slovencih". Danes bi bilo treba podoben sestavek nasloviti Geografija na Slovenskem, kajti poleg ljudske obstaja še taka, ki se goji v ožjem krogu, v strokovni literaturi). Tako geografijo za širšo javnost pa so v polpreteklem in v sedanjem času z uspehom gojili zlasti učitelji geografije na srednjih šolah in ime Franceta Planine pomeni skupno z dr. V. Bohincem in dr. R. Savnikom ter nekaterimi drugimi kvalitetni vrh. Vendar je skušal jubilar povzeti tudi nove tokove iz znanstvene geografije, kar je pokazal zlasti v razpravi Samotne vasi pod Ratitovcem (Loški razgledi XVI, 1969). To je sočen, sintetični prikaz pisca, ki je geograf, zgodovinar, biolog in esteta obenem.

Francetu Planini želimo še mnoga zdrava leta, da bi njegova dela še nadalje bogatila slovensko geografijo.

I. Gams

## Milan Verk

### ŠESTDESETLETNIK

Lani oktobra je praznoval svoj življenjski jubilej znani mariborski kartograf Milan Verk. Naši geografski javnosti je osebno manj poznan, zato pa toliko bolj po svojem kartografskem delu. Njegove zemljevide severovzhodne Slovenije in načrte mesta Maribora uporabljajo ne le šole, temveč vsi, ki imajo opraviti s tem geografskim prostorom. Pomen Verkovega kartografskega dela je toliko večji, ker je jubilar na tem strokovnem področju oral ledino; njegove karte pa so nedvomno osnovne in skoraj edine samostojne kartografske upodobitve vzhodnoslovenske regije. Verk je s svojim življenjskim opusom tudi v mnogočem prerasel lokalni štajerski okvir, še posebej v svojih predvojnih stvaritvah, in z njim bistveno prispeval k razvoju slovenske kartografije.

Rodil se je leta 1910 v Vidmu ob Ščavnici. Za kartografijo ga je navdušil na mariborski klasični gimnaziji prof. dr. Pavel Strmšek, poklicni kartograf pa je postal pod mentorstvom prof. Franja

Baša. Kot ustanovitelj banovinskega arhiva v Mariboru je Baš v njem predvidel mesto kartografa in ga zaupal Milanu Verku. Odločitev se je izkazala za zelo uspešno, saj mladi kartograf ni risal samo kart za muzejske potrebe, ampak se je poskušal tudi v izdelavi ročnih zemljevidov za geografski pouk. V tem obdobju njegovega ustvarjanja (od leta 1932 do leta 1940) so nastali ročni zemljevidi Pohorja (1933), Slovenskih goric in Prekmurja (1934), Dravske banovine (1935), Jugoslavije (1935), slovenskega ozemlja (1939) in Evrope (1939). Večina jih je doživela ponatisa že pred vojno. Novost je pomenila tudi tehniška izdelava; relief zemljevidov Dravske banovine in Jugoslavije je bil risan na litografski kamen. Na hrbtni strani zemljevidov Evrope in slovenskega ozemlja je v zadnji izdaji priobčil prof. Albert Žerjav ustrezno statistiko, ki so jo posebno učitelji toplo pozdravili. Pred vojno sta izšla še cerkvenopolitični zemljevid Lavantinske škofije (1937) in stenska karta administrativne ureditve Dravske banovine (1938). Tik pred vojno

je Verk pripravil za tisk turistični (smučarski) zemljevid Pohorja in Kozjaka, ki pa ni več mogel iziti.

Po vojni se je zaposlil Verk v mestnem gradbenem uradu, v letih 1947-1967 pa je delal pri gozdnem katastru gozdnega gospodarstva Maribor. Njegova osnovna naloga na tem delovnem mestu je bila izdelava topografskih kart v merilu 1 : 10.000 in 1 : 25.000 za vso severovzhodno Slovenijo. Prav v tem času je Verkovo kartografsko prizadevanje našlo svoj izraz tudi v vrsti množičnih kartografskih stvaritev, med katerimi so najpomembnejši načrti Maribora in številni zemljevidi posameznih regij severovzhodne Slovenije. Že leta 1948 je izšel prvi načrt mesta Maribora s seznamom ulic, pozneje dopoljen še v dveh izdajah. Leta 1949 sta izšla zemljevida Pohorja in Slovenskih goric v merilu 1 : 180.000, leta 1954 pa zemljevid Pohorja v merilu 1 : 200.000. Da so zadovoljevali res nujne potrebe, pričajo ponatise, ki so se nadaljevali v letih 1959, 1964 in 1966, a že jih je zmanjkalo na tržišču. Verk je sodeloval tudi pri raznih edicijah turističnih prospektov Pohorja, Kozjaka, Slovenskih goric in Pomurja.

Odlike Verkovih zemljevidov so pregledanost, srečna roka pri odbiranju vsebine in sprotno dopolnjevanje inventarja z novjšimi terenskimi podatki. Te odlike so ugotavljali vsi ocenjevalci njegovega dela. Posebej so hvalili avtorjevo kombinirano tehniko senčenja in plastnic, ki daje reliefu ustrezne kontraste. Mnogim je ugajalo tudi označevanje naselij, ki niso predstavljena s krogi, ampak z dejansko pozicijo.

Verk nedvomno ni bil edini, ki se je zavedal naše kartografske revščine, bil pa je med redkimi, ki so jo skušali po svojih močeh ublažiti. Plod njegovega neutrudnega snovanja so zemljevidi, s kakšnimi se ne more postavljati sleherna slovenska regija. In prav v tem je njegova velika zasluga. Četudi pred dvema letoma upokojen, je jubilat še vedno neutruden pri svojem delu, ki ga v življenju ni jemal samo za poklicno dolžnost, temveč ga je opravljal z vso osebno prizadevnostjo in ljubeznijo.

Slovenski geografi mu želimo še veliko zdravih in uspešnih let.

Borut Belec

## OB STOLETNICI SMRTI BLAŽA KOCENA

Letos minevata kar dve obletnici ob spominu na zaslužnega slovenskega geografa in kartografa Blaža Kocena. Prav je, da se ga spomnimo, še prav posebno, ker sta njegovo življenje in delo časovno že tako odmaknjena, da mlajše generacije komaj še kaj vedo o njem, njegov pomen pa je tem večji, zaradi razmeroma zgodnje dobe njegovega ustvarjanja.

Ne moremo trditi, da ima slovenska geografija vzorno urejen odnos do svoje preteklosti, čeprav ta ni neznatna. Vsekakor bi morala biti ena od bodočih njenih nalog, da zbere dejstva iz svoje preteklosti, da opozori na posameznike, ki so pomagali razvijati to znanost, in da oceni

njihovo zgodovinsko vlogo v njenem napredku. Navsezadnje moramo to opraviti tudi zaradi posredovanja generacijam, ki jih vzgajamo. Morda bomo lahko del te naloge opravili ob bližnji obletnici delovanja Geografskega društva Slovenije.

Blaž Kocen je med osebnostmi, ki so vplivale na uspešnejši in hitrejši razvoj geografije v šoli in geografske znanosti, zato je prav, da nanj opozorimo ob 150-letnici njegovega rojstva in sto letnici smrti.

Rodil se je 24. januarja 1821 v Hotunjah, blizu Ponikve pri Grobelnem, le nekaj minut od